

Mihin Suomen metsäalan rakennemuutos vie?

Lauri Hetemäki

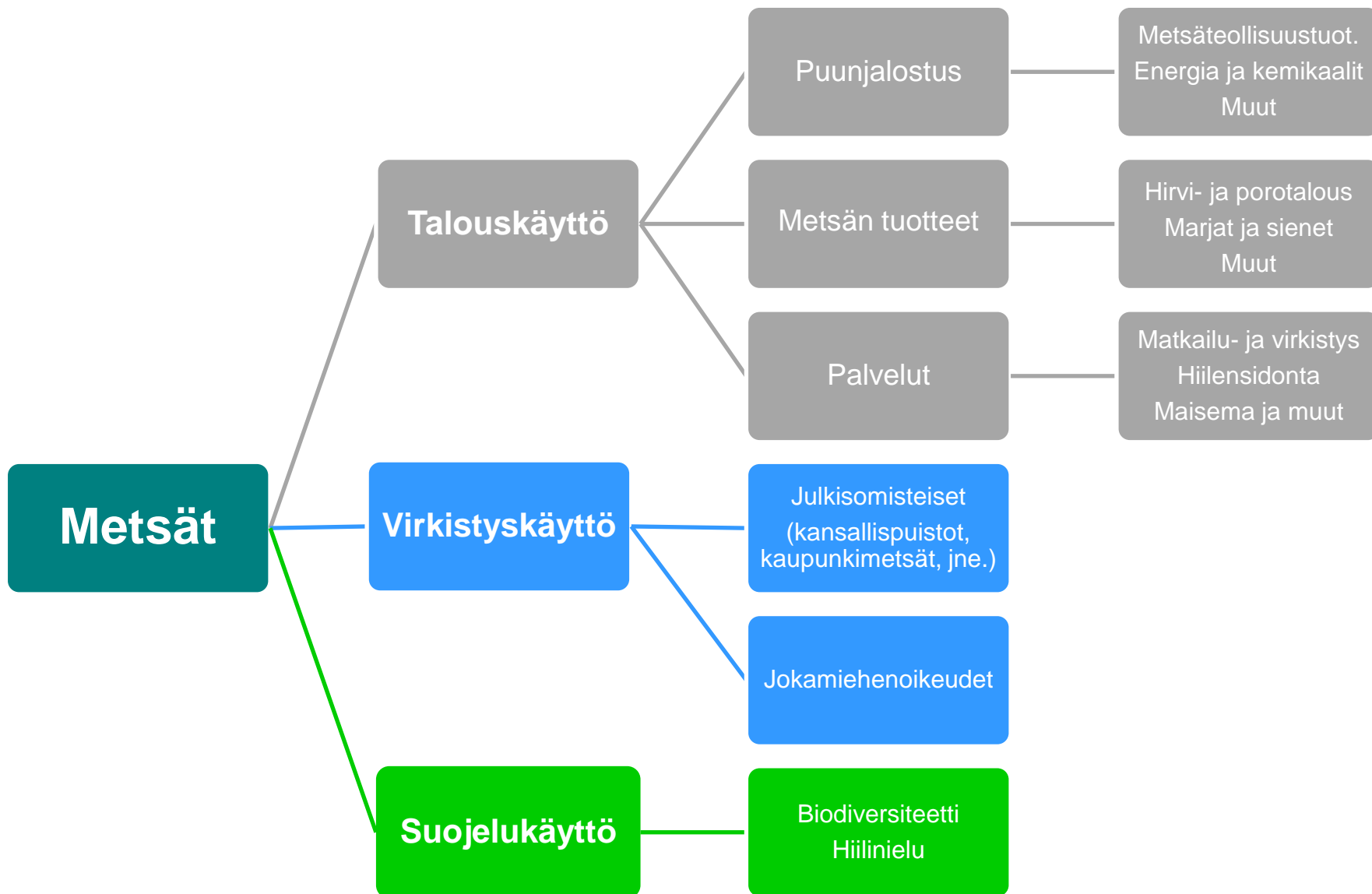
*Suomen Metsätieteellisen Seuran 100-vuotisjuhla,
Säätytalo, Helsinki 29.4.2009*

METLA

Sisältö

1. Metsien eri käyttömuodot
2. Puunjalostuksen kehitysnäkymät
3. Palveluelinkeinojen kehitysnäkymät
4. Johtopäätökset

Metsien eri käyttömuotoja

Talouuskäyttö: Nykytuotteiden kehitysnäkymät

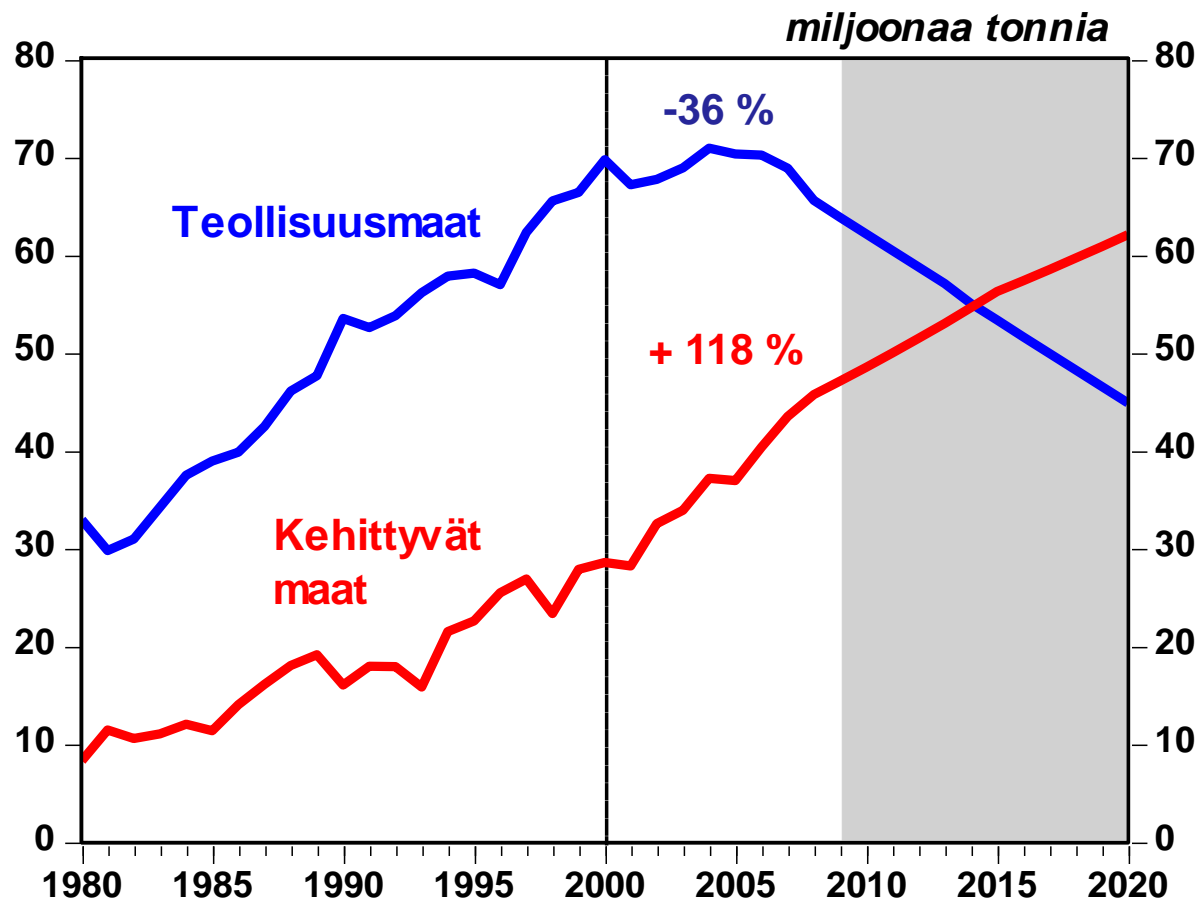
Tarkastelu perustuu Metlan arvioihin,
jotka julkaistaan toukokuussa

Lauri Hetemäki & Riitta Hänninen. *Arvio Suomen puunjalostuksen tuotannosta ja puunkäytöstä vuosina 2015 ja 2020*. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja.
<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2009/>

Paperi- ja kartonkiteollisuus

- Toimialan pitkän aikavälin ongelmat ovat ensisijassa kysynnässä ja suhteellisissa kilpailukykytekijöissä
- Painopapereiden kysyntä ja hintakehitys vientimarkkinoilla jatkunee heikkona
- Pakkaaminen siirtynyt OECD-maista halpatuotantomaihin
- Puun saanti kilpailukyiseen hintaan tärkeää, mutta se ei ratkaise tulevaa kehitystä
- Arvion mukaan massa- ja paperiteollisuuden nykytuotteiden tuotanto vähenee noin kolmanneksella vuoteen 2020 verrattuna 2007
- Toimiala tuotanto olisi näin olleen 1990-luvun alun tasolla

Maailman paino- ja kirjoituspaperin kulutus 1980-2008 ja arviot vuoteen 2020

Lähde: Hetemäki & Hänninen 2009, Metla

Puutuoteteollisuus

- Puutuoteteollisuuden rakenteen ominaispiirteitä:
 - globaalissa kulutuksessa ei näköpiirissä kasvun hiipumista
 - kotimarkkinoiden merkitys suuri (saha: 43% v. 2007)
 - pörssin ulkopuolella olevien pk-yritysten rooli merkittävä
- Energia- ja ilmastopolitiikka tukevat puun käyttöä rakentamisessa
- Energiantuotanto kytkeytyy yhä tiiviimmin osaksi toimialaa (biovoimalaitokset)
- Puutuotealan *pitkän aikavälin* näkymät Suomessa todennäköisesti paremmat kuin massa- ja paperiteollisuuden
- Toimialan tuotannon arvioidaan olevan noin viidenneksen pienempi vuonna 2020 kuin 2007

Vaikutukset puunkäyttöön

- Metsäteollisuuden puunkäyttö vähenee noin 23 milj. m³ (30 %) vuonna 2020 verrattuna 2007
- Kotimaisen ainespuun käyttö vähenee 13 milj. m³ (22 %)
- Puunkäyttö vähenee suhteessa enemmän massateollisuudessa kuin puutuoteteollisuudessa
- Haketta ja sahanpurua runsaat 2 milj. m³ ”yli” massateollisuuden käytön. Kuitupuuta noin 7 milj. m³
→ Energiapuupotentiaali kasvaa

Entä ”uudet” puunjalostuksen tuotteet?

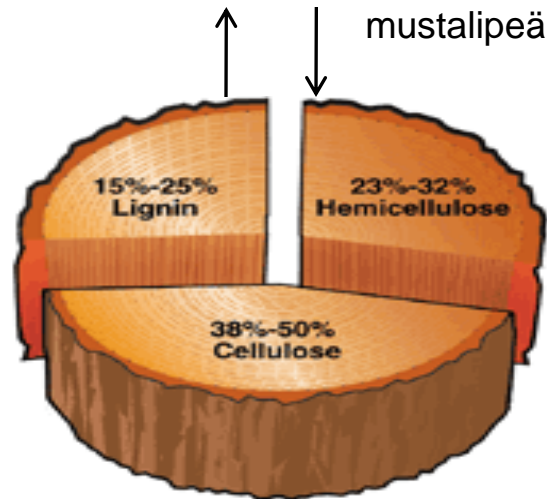
Uusille tuotteille työntöä ja kysyntää

- Työntöä: metsäteollisuuden tarve uudistua
 - Kysyntää: ilmastonmuutos- ja energiakysymykset
- Suomessa, Ruotsissa ja Pohjois-Amerikassa kehitystyö käynnissä

Raakapuu, metsätähde
kannot, kuori, jätteet, jne.

Sellu
Paperi ja kartonki

Biopolttoaineet
Lämpö
Sähkö
Kemikaalit

Puutuotteet

Rakentamisen
ja sisustamisen
uudet ratkaisut

Suomi näkökulma

1. Mitä uusia puunjalostuksen tuotteita on teknis-taloudellisesti mahdollista tuottaa kaupallisessa mittakaavassa tulevan noin 10 vuoden aikana?
2. Millä edellytyksin ja kuinka paljon näitä tuotteita tultaisiin tuottamaan Suomessa?
3. Mikä vaikutus niillä olisi metsien käyttöön?
 - Jatkossa laajamittainen raaka-aineen jalostaminen vientituotteiksi ei näytä olevan Suomen rooli globaalissa taloudessa (esim. älytarrat)
 - Puutuotteet ja energia lupaavimpia

Mitä käynnissä oleva kehitys merkitsee

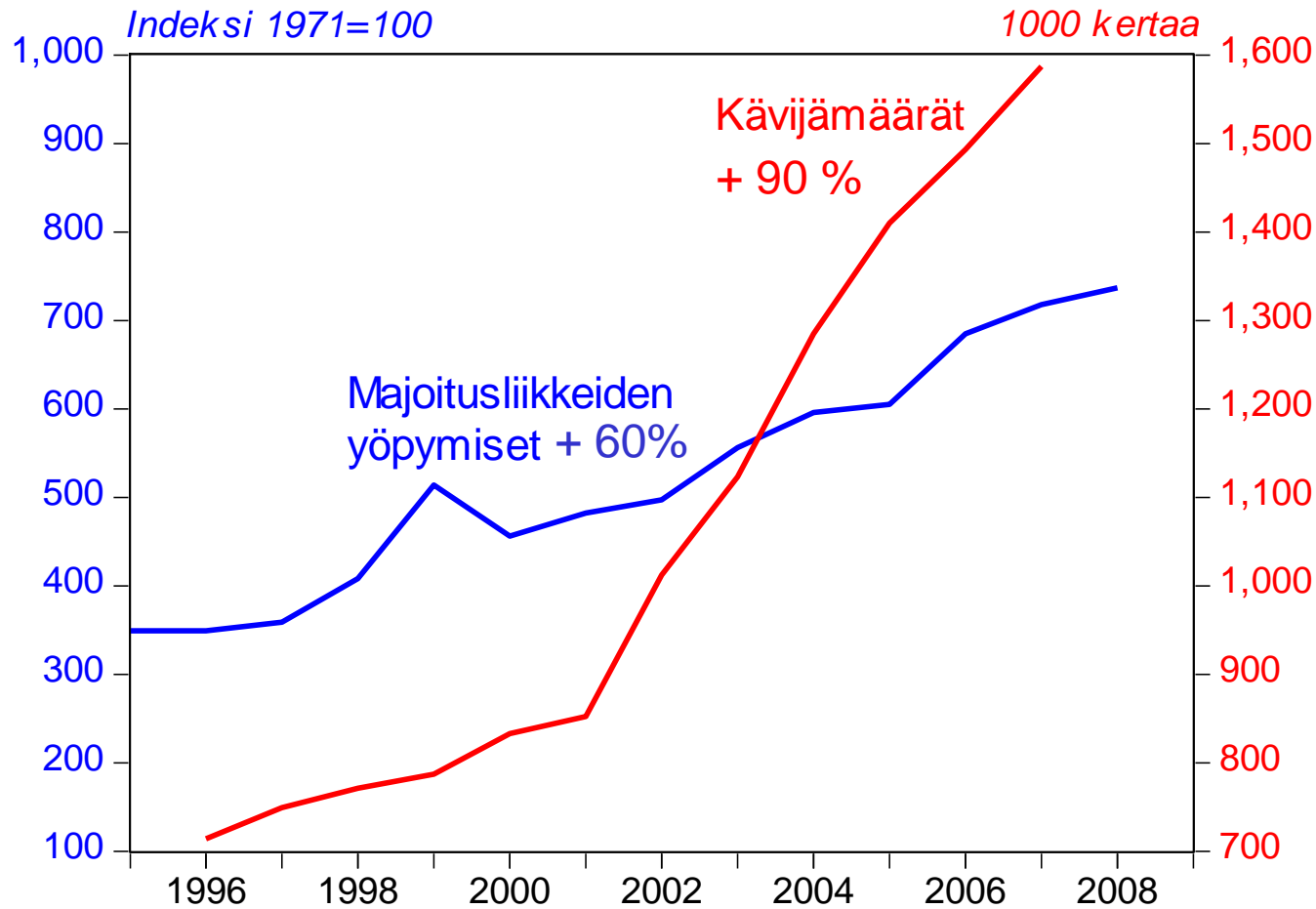
- Tuotteet voivat olla hyvin erityyppisiä
→ paikalliset olosuhteet määrittävät mikä on järkevää
- Puunjalostukseen tulossa uusia toimijoita ja pääomia (esim. energia- ja kemianteollisuus, pääomasijoittajat)
- Poliitiikan painopisteen uudelleen pohtiminen: Mikä on politiikan keihäänkärki? Mitkä tahot politiikalla halutaan sitouttaa?

Palvelut ja virkistyskäyttö

Matkailu- ja virkistyspalvelut

- Keskeiset muutostekijät: kaupungistuminen, tulotason nousu, vapaa-ajan määrä, ikärakenteen muutokset, ilmastonmuutos
- Matkailu- ja virkistyspalveluiden kysyntä Suomessa on kasvanut voimakkaasti koko tämän vuosituhannen ajan
- Luontomatkailun kautta voi arvion mukaan syntyä noin 2,5 miljardin euron liikevaihto ja se työllistää 15 000 - 20 000
- Metlan tulevaisuuskatso (2006) arvioi Suomen metsien virkistyskäytön hyvinvointivaikutusten olleen jo vuosituhannen alussa noin miljardin euron luokkaa
- Tulevaisuus: Matkailu- ja virkistyspalveluiden kysyntä kasvaa → esim. Euroopassa matkailun kasvu + 3 % /v.

Kansallispuistojen käyntimäärien ja majoitusliikkeiden yöpymisten kehitys Suomessa 1995-2008

Tilastot: Metsähallitus ja MEK

Ilmastopalvelut ja hiilensidonta

- Metsien rooli ilmastonmuutoskysymyksissä kasvaa
- Ilmastopolitiikka heijastuu metsäsektorille jo nyt epäsuorasti → bioenergia, metsien vuokraus tuulivoimaloille (Ruotsissa Södra)
- Ilmastopolitiikan ja päästökauppajärjestelmän myötä voi syntyä mahdollisuuksia hinnoitella metsien ja puutuotteiden ilmastohyötyjä
- Viime kädessä kehitys saattaisi merkitä sitä, että metsänomistajat saisivat tätä kautta vuokratuloja tai tukea tarjoamistaan hiilivarannoista
- Puutuotteet saavat lisäarvoa

Johtopäätöksiä

- Suurimmat muutokset tulevan vuosikymmenen aikana
- Kehitys kohti monipuolistuvaa puunjalostusta, jossa energia-, kemian- ja puutuotteet näyttelevät yhä suurempaa osaa
- Mitä tehokkaammin ympäristö- ja energiatarvitteet välittyvät tuotteiden hintoihin, sitä lupaavammalta kehitys näyttää
- Palveluiden rooli kasvaa, jalostus kokonaisuudessaan vähenee
- Uusia toimijoita metsäalalle ja nykyisten roolit muuttuvat
- Vähemmän riippuvaisia muutamasta avaintoimijasta → riskit hajaantuvat
- Kun metsäalan rakenteet muuttuvat, myös politiikan tulee muuttua (vrt. Kuuluvainen & Valsta 2009)

***Hyvä kuinka monina palasina
onkaan metsäalan leipä maailmalla!***

**KIITOKSIA
JA ONNEA 100-VUOTIAALLE!**